

УДК 78.71; 78.9

Цитування:

Сидір М. О. Інститут церковної музики як складова структури Львівської Богословської академії та Українського католицького університету. *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. праць. 2020. Вип. 38. С. 181-185.

Сидір Марія Орестівна,
аспірантка кафедри історії музики
Львівської Національної музичної академії
імені М. В. Лисенка
<https://orcid.org/0000-0001-9648-9178>
sydir.mari@gmail.com

Sydir M. (2020). Institute of Church Music as a component of the structure of the Lviv Theological Academy and the Ukrainian Catholic University. *Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. prats'*, 38, 181-185 [in Ukrainian].

ІНСТИТУТ ЦЕРКОВНОЇ МУЗИКИ ЯК СКЛАДОВА СТРУКТУРИ ЛЬВІВСЬКОЇ БОГОСЛОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ ТА УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Мета роботи. Дослідження спрямоване на визначення місця і значення Інституту церковної музики в структурі Львівської Богословської академії та Українського католицького університету. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні ретроспективного методу – для окреслення спадкоємності засад і цілей діяльності Інституту церковної музики як підструктури Богословської академії і УКУ, культурно-історичного – для розкриття особливостей його функціонування за різних суспільно-політичних умов; культурологічний – для виявлення естетико-стильових, світоглядних, змістових, комунікативних особливостей реалізації потенціалу ІЦМ. **Наукова новизна** полягає у спробі цілісного дослідження діяльності цієї установи, її структури, напрямків виконавської та наукової роботи, взаємозв'язків з іншими підструктурами та дисциплінами богословської та світської музичної освіти, персоналій педагогічного складу. **Висновки.** Інститут церковної музики має тривалу історію формування інституції, її структури, цілей та завдань в системі фахової підготовки греко-католицького духовенства. До його функцій належать поглиблення фахової підготовки випускників духовних осередків освіти до їх практичної душпастирської діяльності, перспектива вдосконалення музичної складової церковного обряду; педагогічно-виховна мета діяльності духовенства; підготовка основ для наукового дослідження української духовної музики різних епох (через накопичення, колекціонування, копіювання (перевидання) стародруків і рукописів, дослідження, редагування, видання та виконання духовних творів).

Ключові слова: Інститут церковної музики, українська літургійна музика, науково-музична кваліфікація духовенства, культура церковного співу.

Sydir Mariia, postgraduate student of Lviv National Music Academy, Department of Music History

Institute of Church Music as a component of the structure of the Lviv Theological Academy and the Ukrainian Catholic University

The purpose of the article is to determine the place and significance of the Institute of Church Music in the structure of the Lviv Theological Academy and the Ukrainian Catholic University. **The research methodology** consists in applying the retrospective method – to outline the continuity of the principles and goals of the Institute of Church Music as a substructure of the Theological Academy and UCU, cultural and historical – to reveal the peculiarities of its functioning in different socio-political conditions; culturological – to identify aesthetic and stylistic, ideological, semantic, communicative features of the realization of the potential of ICM. **The scientific novelty** lies in the attempt to comprehensively study the activities of this institution, its structure, areas of performance and research, relationships with other substructures and disciplines of theological and secular music education, the personalities of the teaching staff. **Conclusions.** The Institute of Church Music has a long history of forming the institution, its structure, goals, and objectives in the system of professional training of the Greek Catholic clergy. Its functions include deepening the professional training of graduates of spiritual centers of education for their practical pastoral work, the prospect of improving the musical component of the church rite; the pedagogical and educational purpose of the clergy; preparation of bases for scientific research of Ukrainian sacred music of different epochs (through accumulation, collecting, copying (reprinting) of old prints and manuscripts, research, editing, publishing and performance of spiritual works).

Key words: Institute of Church Music, Ukrainian liturgical music, scientific and musical qualification of the clergy, a culture of church singing.

Актуальність теми дослідження. Інститут церковної музики має тривалу історію свого становлення та функціонування. Його здобутки пов'язані з іменами видатних музикантів-професіоналів та духовних осіб, діячів Української греко-католицької церкви. Сьогодні він діє в структурі Українського католицького університету. Науково-організаційний відділ УКУ координує роботу семи закладів: Інститут історії Церкви, Катехитично-педагогічний інститут, Інститут родини та подружнього життя, Інститут релігії та суспільства, Інститут психічного здоров'я, Інститут лідерства на управління, Інститут церковної музики. Беручи до уваги, що серед пріоритетних тем для наукових досліджень у 2020/2021 н. р., затверджених Вченою радою Українського католицького університету є: «Спадщина митрополита Андрея Шептицького та її значення в сучасності», розкриття аспектів функціонування ініційованого ним закладу набуває особливої актуальності.

Аналіз досліджень і публікацій. У наукових працях, розвідках, публікаціях суміжної тематики Зеновії Штундер [18], Жанни Зваричук [5], Світлани Антонюк-Гуральної [2; 4], Наталії Толошняк [15] та ін.) фігурують численні згадки про Інститут церковної музики (ІЦМ) і персоналії, пов'язані з ним. Своєрідними документами епохи є публіцистичні дописи, проблемні нариси у пресі й періодичних виданнях, передмови до збірок літургічних творів Станіслава Людкевича [10], Федора Старшинського [14], Мирослава Антоновича [1], Бориса Кудрика [7-9]. Окремих сторін діяльності інституту (бібліотеки, рукописних раритетів з його колекції, опису нововіднайдених нотодруків) безпосередньо торкаються розвідки Юрія Ясіновського [19], Уляни Граб [3] та Наталії Косаняк [6]. Проте конкретизації підстав виникнення даної інституції, етапності, напрямків роботи і персонального представництва досі не здійснювалося.

Метою дослідження є визначення місця і значення інституту церковної музики в структурі Львівської Богословської академії та Українського католицького університету.

Наукова новизна полягає у спробі цілісного дослідження діяльності цієї установи, її структури, напрямків виконавської та наукової роботи, взаємозв'язків з іншими підструктурами та дисциплінами богословської та світської музичної освіти, персоналії педагогічного складу.

Виклад основного матеріалу. В період австрійського панування за сприяння влади у 1774 році було засновано Королівську греко-католицьку Генеральну Семінарію у Відні при храмі св. Варвари (Regium generale Seminarium

Graeco-Catholicum Viennae ad Sanctam Barbaram, пізніше – Barbareum) з метою піднесення рівня освіти уніатського духовенства, в тому числі і в релігійно-музичній сфері. Згодом, 1783 року цю семінарію перенесено до Львова, де засновано Генеральну Духовну Семінарію. Паралельно у Львівському університеті діяв теологічний (богословський) факультет, де семінаристи мали змогу поглибити свою наукову кваліфікацію.

Комплекс підготовки духовних осіб розбудовувався у цілісну систему поетапно. Рішенням Руського Провінціального Собору 1891 року у Львові була регламентована діяльність Малої або нижчої семінарії у Львові (Меньшой Семінарії Руской Львовской). Вона являла собою аналог чоловічої академічної гімназії з вихованням учнів у християнському дусі, як майбутніх студентів теології (значно пізніше, у 1922 році у Великому Голоску Жовківського передмістя Львова засновано заклад, де оо. Редemptористи провадили виховну діяльність для хлопців юнацького віку (ювенат), а у 1931 році була відкрита філія закладу в Рогатині).

Перша спроба створити у Львові вищу богословську школу з правом надавання докторату припадає на 1905 р., проте події першої світової війни та закриття українських університетських кафедр (1918 р.), ліквідація Українського таємного університету зумовили серйозні проблеми діяльності такої установи.

Основними передумовами заснування Інституту церковної музики як складової освітньої системи підготовки духовенства були потреба створення нотної бібліотеки української літургійної музики та формування платформи для її наукового дослідження. 29 грудня 1908 р. митрополит Андрей Шептицький заснував наукову фундацію «Церковний Музей у Львові», завданням якої було збирати і зберігати цінності українського культурного, зокрема церковного життя [16].

Ініціатива поглиблення музичного професіоналізму семінаристів та студентів-богословів, наукового осмислення української духовної музики була актуальною і в світських колах. Їх необхідність активно обґрунтовував кваліфікований науковець та видатний композитор Станіслав Людкевич. Його перші публікації, пов'язані з названою проблематикою припадають на 1911 р. Початково митець обстоював ідею створення Музичного музею – колекції-фонду рукописів та нотодруків старогалицьких композиторів, для збереження, редагування, публікації і виконання їх спадщини. З цією метою С. Людкевич контактував з активним діячем на ниві народної освіти, композитором о. Віктором Матюком в с.

Карів та організатором хорового руху, педагогом, композитором, видатним колекціонером рукописів і нотодруків о. Йосипом Кишакевичем у Перемишлі. Зрештою, цю ідею вдалося реалізувати на базі товариства «Львівський боян», членом правління якого був ініціатор [11, 4].

Згодом визріло усвідомлення необхідності Інституту церковної музики, яку С. Людкевич послідовно досліджував. Щодо заснування, ним велися перемовини з низкою представників духовенства і безпосередньо з Митрополитом Андреем, який «підтримував прагнення композитора піднести культуру церковного співу. Того ж 1919 року у митрополита відбулася в цій справі нарада» [18, 281]. На цьому зібранні, куди були запрошені представники консисторії, літератори і фахові музиканти, було сформовано видавничу і організаційну секції. Видавничу секцію очолив катехит філії Української Академічної гімназії, диригент хору собору св. Юра (засновник і очільник хору церкви св. Варвари у Відні у 1914-1916 рр.), отець-радник Іван Туркевич (1872–1936), який тривалий час займався опрацюванням партитур давніх церковних творів.

Першочергові напрямки, в яких слід було б здійснити принципові зміни, С. Людкевич конкретизував у проблемній статті «Справа нашого церковного співу», опублікованій двома роками пізніше [10, 244-248]. В ній дослідник акцентує увагу на фатальному стані якості діяльності церковних хорів та занепаді духовного музичного репертуару з огляду на естетичні вимоги і функційно-літургійні потреби. Вказуючи на церковний обряд як на важливий національно-культурний чинник в духовному житті народу, насущними потребами він вважає скликання конгресу духовенства Галичини для формування комісії і створення мережі референтів, які б контролювали та узгоджували справу церковного співу на місцях, вишкіл фахових хорових диригентів, які мали б докладну спеціалізацію в літургійній музиці, підготовку громади прихожан до участі в Літургії через опанування церковного співу в народних (початкових) і середніх школах, де він є одним з провідних засобів естетичного виховання молоді, а також редагування, аранжування та строгий відбір існуючого актуального і посилюючого для церковних хорових колективів репертуару, його якісне масове видання.

Наступного року було видано укладений С. Людкевичем «Збірник літургійних і церковних пісень на основі народних напівів», який постав на матеріалах, зафіксованих Іваном Туркевичем (який, разом із В. Садовським також

надавав композиторові консультації), надалі став своєрідним підручником церковного співу [14, 103].

Необхідність опрацювання духовної музики українських композиторів та введення їх у виконавську традицію С. Людкевич обумовлює також у статті «З приводу 100-х роковин смерті Д. Бортнянського», яка вийшла у листопаді 1924 р. [10, 312], вказуючи, що: «... в нас від року 1830-го (тобто за повних майже 100 літ від першої появи творів Бортнянського в Галичині), а може, і донині більша половина його творів зовсім ще не була в нас виконана» [10, 316].

Прагнучи утвердження позицій Української Католицької Церкви у Вселенській Церкві та зближення між Церквами Сходу та Заходу, митрополит Андрей Шептицький ініціював заснування Української Богословської Академії, яка б продовжила генеральну лінію діяльності віденського осередку освіти духовенства [17, 56-57]. Статути Богословської Академії митрополит Андрей затвердив 23 лютого 1928 року, її ректором було призначено о. д-ра Йосифа Сліпого. Зокрема, у промові на відкритті закладу (у наступному, 1929 році) він, зазначив, що завдання Академії полягає у піднесенні наукового рівня духовенства. Протягом наступного десятиліття у ній було відкрито низку нових факультетів, кафедр, збільшено професорсько-викладацький склад, засновано Богословське Наукове Товариство, закладено низку власних періодичних видань («Богословія», «Нива», «Дзвони», «Мета»), сформовано бібліотеку, багату на рідкісні цінні видання та рукописи (в тому числі й музикалії).

Натомість справа збереження (копіювання, опис, каталогізація) давніх духовних музичних творів з Галичини з метою їх дослідження, видання та залучення у виконавську практику велася майже виключно отцем-радником та референтом дяківських справ І. Туркевичем [18, 282].

З нагоди святкування 150-ліття Духовної семінарії у Львові у 1933 році на прохання Й. Сліпого висококваліфікований музикознавець і композитор Борис Кудрик підготував дослідження «про участь і заслуги священства на полі співу і музики» [шт., 352; Кудрик Б. Участь] як підрозділ історії духовно-освітнього осередку. Остаточню Інститут церковної музики було документально оформлено у 1937 році. Очолив його на запрошення Митрополита Андрея випускник Віденського і Львівського університетів, учасник вокального ансамблю Преображенської церкви, унікальний ерудит Б. Кудрик, водночас ведучи педагогічну роботу. Очевидно, він змінив на цій посаді Івана

Охримовича – завідувача нотного архіву і скарбника Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, диригента хорів Святоюрської катедрі, «Сурми», «Бояна Львівського», укладача збірки духовних хорових творів. Цього ж року було видано підручник «Огляд історії української церковної музики» його авторства, виданий як 19-й том наукових праць Богословської Академії за редакцією владики Йосифа Сліпого [15, 318]. В семінарії та Академії діяли хори, струнні квартети, тріо бандуристів, оркестри, проводилися музично-поетичні читання, здійснювалися гастрольні подорожі містами Галичини з тематичними програмами. До викладання також були запрошені С. Людкевич, в різний час тут колективами керували та вкладали професійні музиканти - Дмитро Котко, Іван Охримович, Петро Пшеничка, Артемій Цегельський, Мирослав Антонович.

За вельми імовірним припущенням У. Граб, Інститут, початково діяв в митрополичих палатах, а згодом – у приміщенні новозбудованого будинку «Студіону» на вул. Петра Скарги (тепер Озаркевича) [3, 574]. У тогочасній пресі вказується: «Це велика модерно улажена бібліотека, архів та наукові робітні Студіону чина оо. Студитів. ... В цьому самому будинку приладжене також приміщення для курсантів богословів та тих кандидатів своїх і чужих на спеціалістів, що схочуть віддатися окремим студіям східної церкви» [12, 5]. Окрім книгозбірні, при «Студіоні» діяло Видавництво духовно-музичних творів.

У 1939 року Академія була реорганізована в Український Католицький Університет. З встановленням радянської влади цього ж року заклад припинив свою діяльність, а внаслідок бомбардування 15 вересня знищено семінарську церкву св. Духа та бібліотеку. За два роки (у вересні 1941 р.) Богословська Академія на чолі з Й. Сліпим та Богословське Наукове Товариство відновили працю, хоч в значно скороченому складі, а Римський Апостольський престол дозволив Академії заснувати аспірантуру. У середині грудня 1944 р. було оголошено про відкриття нового факультету церковного співу і музики [13, 75].

З відновленням радянської влади, навесні 1945 року Богословська Академія була остаточно закрита, педагогічний і студентський склади пережили репресії, діяльність греко-католицького духовенства на десятиліття перемістилась у підпілля. «З окупацією Львова Червоною армією обидва ці заклади (Богословська академія і «Студіон» – М. С.) були ліквідовані, а їх надзвичайно цінні колекції пограбовані й розпорочені (зокрема передано до фондів Львівської національної наукової

бібліотеки АН України імені В. Стефаника, частина згодом увійшла до бібліотеки Інституту церковної музики УКУ [3, 575].

Висновки. Інститут церковної музики пройшов тривалий процес формування інституції, її структури, цілей та завдань в системі фахової підготовки греко-католицького духовенства. До його функцій належать підготовка випускників до вдосконалення музичної складової церковного обряду; педагогічно-виховна мета діяльності духовенства; формування основ для наукового дослідження української духовної музики різних епох (через накопичення, колекціонування, копіювання (перевидання) стародруків і рукописів, дослідження, редагування, видання та виконання духовних творів).

Література

1. Антонович М. Питоменності українського церковного співу. *Збірник праць Ювілейного конгресу*. Мюнхен, 1988/1989. С. 458–471 (передрук: *Musica sacra*). Л., 1997. С. 1–20.
2. Антоноук-Гуральна С. С. «Літургія», укладена Станіславом Людкевичем: стилістичні особливості. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Мистецтвознавство. 2012. № 1. С. 101–109.
3. Граб У. Музична україністика в архіві Інституту церковної музики УКУ. *Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації»* (2020). URL : <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1042>
4. Гуральна С. С. Літургія із «Співаника» (1911) В. Матюка та її вплив на церковну музичну культуру Східної Галичини. *Мистецтвознавчі записки*. 2013. Вип. 24. С. 40–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mz_2013_24_8.
5. Зваричук Ж. Богослужбове хорове виконавство Галичини XIX століття: дисерт. на здоб. наук. ступ. канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України. К., 2008. 203 с.
6. Косаняк Н. Колекція нот Інституту церковної музики у Львові (із фондів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника) *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. 2018. Вип. 10. С. 571–596.
7. Кудрик Б. Доба старшого т. зв. «партезного» співу. Чужі впливи в українській музичній культурі. *Українська музика*. [Стрий], 1937. Ч. 5–6. С. 65–67.
8. Кудрик Б. Участь духовенства в галицько-українській музичній культурі. *Богословія*. 1938. Т. ХНІ, Кн. 4. С. 208–221.
9. Кудрик Б. Огляд історії української церковної музики [= Праці Греко-Католицької Богословської Академії у Львові. Т. 19]. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України,

1995. 128 с. (репринт: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України).

10. Людкевич С. Справа нашого церковного співу. *С. Людкевич Статті, рецензії, виступи : у 2-х тт.* Т. 2. Львів : Дивосвіт, 2000. С. 244–248.

11. Од співацького т-ва «Львівський Боян». *Рада.* 1913. № 100. 02.05. С. 4.

12. Сема станиця Чина оо. Студитів. *Діло.* 1938. № 178. 14.08. С. 5.

13. Слово Патріарха Йосифа: документи, матеріали, світлини, 1917–1984 / упоряд.: Оксана Гаєва, Ярослав Крок, Роман Хрін. Львів : Гердан, 2003. 238 с.

14. Сташинський Ф. Збірник літургічних і церковних пісень на основі народних напівів. Аранжував на мішаний хор Д-р Станіслав Людкевич. Львів, 1922. *Нива. Місячник присвячений церковним і суспільним справам.* Р. XVII. Львів : Діло, 1922. Ч. 8–9. С. 68–69.

15. Толошніак Н. Борис Кудрик – дослідник і композитор церковної музики. *Калюфонія: Науковий збірник з історії церковної монодії та гімнографії.* 2018. Ч. 9. С. 317–320.

16. Філософсько-богословський факультет УКУ: власний сайт. URL: <http://theological.ucu.edu.ua/pro-fakultet/istoriya/>

17. Шептицький А. Про церковний спів (Декрет Собору, читаний дня 25, квітня 1941 р. ст. ст.). Письма-послання Митрополита Андрея Шептицького, ЧСВВ. з часів німецької окупації: у 2-х чч. Ч. 2. Йорктон, Саск. (Канада), 1962. С. 56–57.

18. Штундер З. Станіслав Людкевич. Життя і творчість : у 2-х тт. Т. 1. (1870-1939). Львів : ПП. «БІНАР–2000», 2005. 636 с.

19. Ясиновський Ю. Церковна музика в історії українського музичного мистецтва. *Релігія в Україні : дослідження і матеріали.* Вип.1. Київ ; Львів, 1994. С. 122–127.

References

1. Antonovych M. (1997). Specifics of Ukrainian church singing. *Zbirnyk pracj Juvilejnogho konghresu.* Mjunker, 1988/1989, (pp. 458-471) (peredruk). Lviv: Musica sacra (pp. 1-20). [in Ukrainian].

2. Antonjuk-Ghuraljna S. S. (2012). «Liturgy», concluded by Stanislav Lyudkevych: stylistic features. *Naukovi zapysky Ternopiljskoghho nacionaljnogho pedagoghichnogho universytetu imeni Volodymyra Ghnatjuka. Serija: Mystectvoznavstvo.* Ternopilj, TNPU (Vol.1.) (pp.101-109). [in Ukrainian].

3. Ghrab U. (2020). Musical Ukrainian Studies in the Archives of the UCU Institute of Church Music. International Scientific Conference "Library. Science. Communication. Development of library and information potential in the conditions of digitalization". Retrieved from <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/1042> [in Ukrainian].

4. Ghuraljna S. S. (2013). Liturgy from V. Matyuk's «Spivanyk» (1911) and its influence on the church musical culture of Eastern Galicia. *Mystectvoznavchi zapysky.* (Vol.24) (pp. 40-46). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mz_2013_24_8. [in Ukrainian].

5. Zvarychuk Zh. J. (2008). Liturgical choral performance of Galicia in the XIX century. Extended

abstract of candidate's thesis. Kyiv, In-t mystectvoznav., foljklorstyky ta etnologhiji im. M.T.Ryljskoghho NAN Ukrainy. [in Ukrainian].

6. Kosanjak N. (2018). Collection of notes of the Institute of Church Music in Lviv (from the funds of the Lviv National Scientific Library of Ukraine named after V. Stefanyk). *Zapysky Ljvivsjskoho nacionaljnoi naukojji biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka.* (Vol. 10) (pp. 571-596). [in Ukrainian].

7. Kudryk B. (1937). The era of the senior so-called «partes» singing. Alien influences in Ukrainian musical culture. *Ukrajinsjka muzyka.* [Stryj], 5-6, 65-67. [in Ukrainian].

8. Kudryk B. (1938). Participation of the clergy in the Galician-Ukrainian musical culture. *Boghoslovija.* (Vol. KhVI. P.4.) (pp. 208-221). [in Ukrainian].

9. Kudryk B. (1995). Review of the history of Ukrainian church music [Praci Ghreko-Katolyckoho Boghoslovsjskoho Akademiji u Lvovi. T. 19]. reprint: Ljviv: Instytut ukrajinoznavstva im. I. Kryp'jakevycha NAN Ukrainy. [in Ukrainian].

10. Ljudkevych S. (2000). The business of our church singing. *S. Ljudkevych Stati, recenziji, vystupy: u 2-kh tt.* Lviv: Dyvosvit (Vol. 2).(pp.244-248). [in Ukrainian].

11. From the «Lviv Boyan» Singing Society. (1913). *Rada.* 100, 4. [in Ukrainian].

12. The seventh village of the monastic Studyts order. (1938). *Dilo.* 178, 5. [in Ukrainian].

13. Word of Patriarch Joseph: documents, materials, photos, 1917–1984 (2003). Compilers.: Oksana Ghajeva, Jaroslav Krok, Roman Khirin. Lviv: Gerdan [in Ukrainian].

14. Stashynskij F. (1922). Collection of liturgical and church songs based on folk songs. Arrangement for mixed choir by Stanislav Lyudkevych. Lviv: Nyva. *Misjachnyk prysvjachenyj cerkovnym i suspilnym spravam.* – R. KhVII. Lviv: Dilo. (Vol. 8-9). (pp. 68-69). [in Ukrainian].

15. Toloshnjak N. (2018). Borys Kudryk as a researcher and composer of church music. *Kalofonija: Naukovyj zbirnyk z istoriji cerkovnoji monodiji ta ghymnografiji.* (Vol. 92). (pp. 317-320). [in Ukrainian].

16. Faculty of Philosophy and Theology of UCU: own site. (2020) Retrieved from <http://theological.ucu.edu.ua/pro-fakultet/istoriya/> [in Ukrainian].

17. Sheptyckij A. (1962). About church singing (Decree of the Council, read on April 25, 1941). *Pysjmaposlannja Mytropolyta Andreja Sheptyckoghho, ChSVV. z chasiv nimeckoho okupaciji: u 2-kh chch.* Jorkton, Sask. (Kanada) (Vol. 28). (pp. 56-57). [in Ukrainian].

18. Shtunder Z. (2005). Stanislav Lyudkevych. Life and work: in 2 vol. (Vol. 1. 1870-1939). Ljviv: PP. «BІНАР–2000». [in Ukrainian].

19. Jasnovskij Ju. (1994). Church music in the history of Ukrainian musical art. *Relighija v Ukraini: doslidzhennja i materialy.* Kyiv; Lviv. (Vol 1). (pp. 122-127). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 22.06.2020
Отримано після доопрацювання 03.10.2020
Прийнято до друку 10.10.2020